

LIETUVOS RESPUBLIKOS ENERGETIKOS MINISTERIJA

Biudžetinė įstaiga, Gedimino pr. 38, LT-01104 Vilnius, tel. (8 5) 203 4407,
faks. (8 5) 203 4692, el. p. info@enmin.lt.

Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 302308327

Lietuvos Respublikos Vyriausybei

2019-

Nr.

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS NUTARIMO PROJEKTO PAKARTOTINIO TEIKIMO

Lietuvos Respublikos energetikos ministerija (toliau – Ministerija) pakartotinai teikia Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo „Dėl Elektros energetikos sistemos sinchronizacijos projekto veiksmų ir priemonių plano patvirtinimo“ projektą (toliau – Nutarimo projektas).

Priimtas Nutarimo projektas papildys elektros energetikos sinchronizacijos projekto (toliau – Sinchronizacijos projektas) teisinę bazę, kuria siekiama sudaryti tinkamas teises ir organizacines prielaidas įgyvendinti Nacionalinės energetinės nepriklausomybės strategijos, patvirtintos Lietuvos Respublikos Seimo 2012 m. birželio 26 d. nutarimu Nr. XI-2133 „Dėl Nacionalinės energetinės nepriklausomybės strategijos patvirtinimo“, 1.2.1 papunktyje įtvirtintą strateginį šalies saugumo prioritetą – Lietuvos Respublikos elektros energetikos sistemos sinchronizaciją su kontinentinės Europos elektros energetikos sistema.

Lietuvos Respublikos elektros energetikos sistemos sujungimo su kontinentinės Europos elektros tinklais darbui sinchroniniu režimu įstatymo (toliau – Įstatymas) 2 straipsnio 3 dalyje Sinchronizacijos projektas apibrėžiamas kaip visuma Įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka ir sąlygomis planuojamų ir vykdomų elektros energetikos projektų (tarp jų vystymo, planavimo, bandymų, organizavimo, statybos ir kitokio įgyvendinimo, paslaugų, darbų ir kitų projektų) ir veiksmų, reikalingų elektros energetikos sistemos sinchronizacijai įgyvendinti. Siekiant užtikrinti Sinchronizacijos projekto teisinio reguliavimo nuoseklumą, sistemingumą ir aiškumą, t. y. teisės normomis apibrėžti projekto turinį ir apimtį, identifikuoti konkrečius jį sudarančius elektros energetikos projektus, sudaryti sąlygas jo tikslams pasiekti, taip pat reglamentuoti projekto įgyvendinimo veiksmus ir priemones, atsakomybę ir atskaitomybę, Įstatymu yra pavesta Lietuvos Respublikos Vyriausybei patvirtinti konkrečių elektros energetikos projektų, vykdomų įgyvendinant Sinchronizacijos projektą ir esančių neatsiejama šio projekto dalimi, sąrašą (Įstatymo 13 straipsnio 2 dalis) ir Sinchronizacijos projekto veiksmų ir priemonių planą (Įstatymo 7 straipsnio 1 dalis).

Elektros energetikos projektų, vykdomų įgyvendinant elektros energetikos sistemos sinchronizacijos projektą, sąrašas (toliau – Projektų sąrašas) patvirtintas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2019 m. rugpjūčio 7 d. nutarimu Nr. 821 „Dėl Elektros energetikos projektų, vykdomų įgyvendinant elektros energetikos sistemos sinchronizacijos projektą, sąrašo patvirtinimo“. Nutarimo projektu teikiamas antrojo Įstatymo įgyvendinamojo teisės akto – Elektros energetikos sistemos sinchronizacijos projekto veiksmų ir priemonių planas – projektas (toliau – Plano projektas).

Nutarimo projekto esminis tikslas – nustatyti Plano projekte išdėstytus konkrečius veiksmus ir priemones, kurių pagrindu bus įgyvendintas Sinchronizacijos projektas, t. y. Lietuvos Respublikos elektros energetikos sistema bus išplėtotą taip, kad 2025 metais ją būtų galima sujungti su kontinentinės Europos elektros tinklais darbui sinchroniniu režimu, kaip numatyta Įstatymo 4 straipsnio 3 dalyje ir Nacionalinės energetinės nepriklausomybės strategijos 1.2.1 papunktyje. Plano projekto 3 punkte siūloma išaiškinti, kad toks elektros energetikos sistemos parengimas suprantamas kaip visų teisės aktuose ir Europos elektros perdavimo sistemos operatorių asociacijos

(ENTSO-E) kontinentinės Europos regioninės grupės (RGCE) išduotose sujungimo su kontinentinės Europos elektros tinklais darbui sinchroniniu režimu sąlygose (toliau – Techninės sąlygos) nurodytų techninių ir organizacinių priemonių tinkamas įvykdymas, įskaitant oficialų perdavimo sistemos operatoriaus kreipimąsi į kontinentinės Europos regioninę grupę (RGCE) dėl elektros energetikos sistemų bandomojo sujungimo darbui sinchroniniu režimu. Plano projekte išdėstyti veiksmai ir priemonės, jų įvykdymo rezultatai ir terminai būtent ir sudarys teises bei organizacines prielaidas šiam siekiui realizuoti.

Nutarimo projektas nenumato naujų Sinchronizacijos projekto tikslų. Nutarimo projektu teikiamas Plano projektas yra parengtas kaip Įstatymo įgyvendinamasis teisės aktas, kurį įgyvendinus bus sudarytos prielaidos tinkamai ir laiku užtikrinti sklandžią Lietuvos Respublikos elektros energetikos sistemos desinchronizaciją nuo IPS / UPS sistemos ir sklandų sujungimą bei tolesnį elektros energetikos sistemos darbą sinchroniniu režimu su kontinentinės Europos elektros tinklais. Sinchronizacijos projekto teisiniai, politiniai ir strateginiai pagrindai bei tikslai yra išdėstyti Įstatymo preambulėje ir 4 straipsnyje, Nacionalinėje energetinės nepriklausomybės strategijoje ir jos įgyvendinimo plane, patvirtintame Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2018 m. gruodžio 5 d. nutarimu Nr. 1210 „Dėl Nacionalinės energetinės nepriklausomybės strategijos įgyvendinimo priemonių plano patvirtinimo“.

Vadovaujantis Įstatymo 13 straipsnyje nustatytais Sinchronizacijos įstatymo įgyvendinimo principais, Plano projekte siūloma nurodyti, kad Sinchronizacijos projektą teisės aktuose nustatyta tvarka ir sąlygomis įgyvendina elektros perdavimo sistemos operatorius LITGRID AB. Atitinkamai, perdavimo sistemos operatorius įpareigojamas įgyvendinti visus Plano projekte numatytus veiksmus ir priemones, išskyrus tuos atvejus, kai prie konkrečių veiksmų ir priemonių Plano projekte yra nurodomas ir kitas asmuo (ar asmenys), kaip atsakingi už tokių veiksmų ir priemonių įgyvendinimą individualiai ar kartu su kitais nurodytais asmenimis. Be perdavimo sistemos operatoriaus ir Ministerijos atsakomybės vykdant Plano projekte numatytus veiksmus ir priemones, taip pat numatoma ir sisteminės ar kitos paslaugas, reikalingas elektros energetikos sistemos patikimumui užtikrinti, teikiančių elektros energijos gamintojų ir (ar) kitų asmenų (t. y. asmenų, eksploatuojančių kitus elektros įrenginius, galinčius teikti sisteminės paslaugas, pvz., baterijas, kaupiklius ir kt.) atsakomybė už tam tikrų Sinchronizacijos projekto veiksmų ir priemonių tinkamą įgyvendinimą.

Plano projekte numatoma, kad savo veiksmus įgyvendinant Sinchronizacijos projektą perdavimo sistemos operatorius derins su šio projekto įgyvendinimą prižiūrinčia ir koordinuojančia Ministerija. Kiek tai reikalinga konkrečioms veiksmams ir priemonėms įgyvendinti, perdavimo sistemos operatorius bendradarbiaus su kitomis valstybės ir savivaldybių institucijomis, įmonėmis, įstaigomis, organizacijomis ir kitais asmenimis, taip pat su kitų šalių elektros perdavimo sistemų operatoriais. Kiti asmenys, kurie pagal priskirtą kompetenciją, funkcijas ar veiklą elektros energetikos sistemoje ar rinkoje dalyvauja įgyvendinant Plano projekte numatytas priemones ir veiksmus, privalės bendradarbiauti su Ministerija, perdavimo sistemos operatoriumi ir (ar), jei taikoma, kitais asmenimis jiems vykdant su Sinchronizacijos projektu susijusias pareigas, taip pat pagal kompetenciją turės dėti visas pastangas, kad Plano projekte numatyti veiksmai ir priemonės būtų įgyvendinti kaip įmanoma efektyviau ir per kaip įmanoma trumpesnius terminus.

Atsakomybė už Sinchronizacijos projekto, kuris Įstatymo 4 straipsnio 2 dalimi pripažintas ypatingos valstybinės svarbos projektu, įgyvendinimą ir atitinkamos kompetencijos Plano projekte siūlomos reglamentuoti taip, kad dauguma Sinchronizacijos projekto veiksmų ir priemonių būtų įgyvendinami techniniame (operaciniame) lygmenyje, kaip įmanoma sumažinant administracinę naštą bei užtikrinant maksimaliai efektyvų sprendimų priėmimą. Perdavimo sistemos operatoriaus lemiamas vaidmuo šiuo techniniu (operaciniu) lygmeniu kildinamas tiek iš Europos Sąjungos energetikos teisėje (t. y. Trečiojo energetikos paketo), tiek ir Lietuvos Respublikos elektros energetikos įstatyme nustatytų kompetencijų.

Sinchronizacijos projekto veiksmai ir priemonės, vadovaujantis Įstatymo 7 straipsnyje nustatytais privalomais reikalavimais veiksmų ir priemonių plano turiniui, Plano projekte yra skiriami į dvi pagrindines grupes, t. y. veiksmus ir priemones Lietuvos Respublikos elektros

energetikos sistemos sujungimui su kontinentinės Europos elektros tinklais darbui sinchroniniu režimu (II skyrius) ir desinchronizacijai nuo IPS / UPS sistemos (III skyrius).

Sinchronizacijos projekto veiksmai ir priemonės bus laikomi tinkamai įgyvendintais, jeigu Plano projekte nustatytais įvykdymo terminais bus pasiekti reikalaujami rezultatai. Plano projekto 22 punkte siūloma nustatyti, kad atitiktis konkrečioms veiksmams keliamiems tikslams suprantama kaip su vykdoma priemone siejamo konkretaus rezultato pasiekimas Plano projekte nurodytais įgyvendinimo terminais. Perdavimo sistemos operatoriaus ir (ar) kitų atsakingų asmenų pasiekti rezultatai bus vertinami pagal atliktų veiksmų faktą, grindžiamą perdavimo sistemos operatoriaus pateikta informacija ir dokumentais.

• *Veiksmai ir priemonės Lietuvos Respublikos elektros energetikos sistemos sujungimui su kontinentinės Europos elektros tinklais darbui sinchroniniu režimu.*

Pirmoji Sinchronizacijos projekto veiksmų ir priemonių, skirtų Lietuvos Respublikos elektros energetikos sistemos sujungimui su kontinentinės Europos elektros tinklais darbui sinchroniniu režimu, grupė yra išdėstyta Plano projekto II skyriuje. Įgyvendinant Įstatymo 5 ir 7 straipsniuose nustatytus reikalavimus tinkamai ir laiku vykdomai sinchronizacijai su kontinentinės Europos elektros tinklais užtikrinti, į šią grupę siūlomi įtraukti toliau nurodyti veiksmai ir priemonės.

1. *Lietuvos Respublikos elektros perdavimo tinklų infrastruktūros parengimas darbui sinchroniniu režimu su kontinentinės Europos elektros tinklais*, apimantis pirmiau minėtame Projektų sąrašė nurodytus konkrečius elektros energetikos projektus, vykdomus įgyvendinant Sinchronizacijos projektą ir esančius neatsiejama jo dalimi:

- *LitPol Link* jungties išplėtimas (8.1 priemonė), apimantis veiksmus nuo elektros perdavimo linijos ir 330 kV Alytaus transformatorių pastotės rekonstravimui (išplėtimui) reikalingos įrangos užsakymo, planuojamo 2019 m. IV ketvirtį, iki 2020 m. IV ketvirtį numatomo rekonstravimo (išplėtimo) statybos rangos darbų užbaigimo;

- 330 kV elektros perdavimo linijos Lietuvos elektrinė–Vilnius rekonstravimas (8.2 priemonė), vykdomas šiuo metu ir apimantis elektros perdavimo linijos rekonstravimą (įskaitant antros 330 kV elektros perdavimo oro linijos įrengimą), planuojamą baigti 2020 m. IV ketvirtį, bei 330 kV Vilniaus transformatorių pastotės skirstyklos ir Lietuvos elektrinės skirstyklos rekonstravimą, planuojamą baigti 2021 m. II ketvirtį;

- Šiaurės rytų Lietuvos elektros perdavimo tinklo optimizavimas ir paruošimas sinchroniniam darbui su kontinentinės Europos energetikos sistema (8.3 priemonė), vykdomas šiuo metu, apimantis atjungtos 750 kV tarpsisteminės perdavimo linijos LN705 (jungties su Baltarusijos Respublika) Lietuvos Respublikos teritorijoje esančios dalies išmontavimą, 330 kV Utenos transformatorių pastotės rekonstravimą, 330 kV Ignalinos atominės elektrinės transformatorių pastotės rekonstravimą ir 330 kV Ignalinos atominės elektrinės transformatorių pastotės įrenginių perkėlimą į Lietuvos elektrinės skirstyklą, ir visa apimtimi planuojamas baigti 2021 m. II ketvirtį;

- 110 kV elektros perdavimo linijos Pagėgiai–Bitėnai statyba (8.4 priemonė), vykdoma šiuo metu ir planuojama baigti 2020 m. III ketvirtį;

- 330 kV Bitėnų transformatorių pastotės išplėtimas (8.5 priemonė), vykdomas šiuo metu ir numatomas baigti 2019 m. IV ketvirtį;

- 330 kV elektros perdavimo linijos Vilnius–Neris statyba (8.6 priemonė), kuriai šiuo metu yra inicijuoti specialiojo teritorijų planavimo ir poveikio aplinkai vertinimo procesai, planuojami baigti iki 2021 m. pabaigos, o naujai pastatytos elektros perdavimo linijos eksploatacijos pradžia numatyta 2025 m. IV ketvirtį;

- 330 kV elektros perdavimo linijos Kruonio HAE–Bitėnai statyba (8.7 priemonė), kurios teritorijų planavimo ir poveikio aplinkai vertinimo procesai bus pradėti iki šių metų pabaigos, o naujai pastatytos elektros perdavimo linijos eksploatacijos pradžia numatyta 2025 m. IV ketvirtį;

- 330 kV elektros perdavimo linijos Darbėnai–Bitėnai statyba (8.8 priemonė), kurios teritorijų planavimo ir poveikio aplinkai vertinimo procesai bus pradėti iki šių metų pabaigos, o naujai pastatytos elektros perdavimo linijos eksploatacijos pradžia numatyta 2025 m. IV ketvirtį;

- 330 kV skirstyklos „Mūša“ statyba (8.9 priemonė), kurios teritorijų planavimo ir poveikio aplinkai vertinimo procesai bus pradėti iki šių metų pabaigos, o naujai pastatytos skirstyklos eksploatacijos pradžia numatyta 2025 m. IV ketvirtį;

- *Harmony Link* jungties (jūrinio kabelio) su Lenkijos Respublika statyba (8.10 priemonė), kuriai reikalingi pirkimai jau pradėti vykdyti bendra Lietuvos Respublikos ir Lenkijos Respublikos elektros perdavimo sistemos operatorių (LITGRID AB ir PSE S.A.) iniciatyva ir kuri planuojama įgyvendinti keliais etapais, įskaitant jungties statybos projekto įgyvendinimo studijas numatomas užbaigti 2021 m. III ketvirtį, teritorijų planavimą Lietuvos Respublikos pusėje, kurio sprendiniai turėtų būti įgyvendinti ir įregistruoti 2022 m. IV ketvirtį, taip pat jungties projektavimą, įrangos gamybą, statybos rangos darbus nuo 2023 m. IV ketvirčio iki planuojamos jungties (jūrinio kabelio) eksploataavimo pradžios 2025 m. IV ketvirtį;

- 330 kV skirstyklos „Darbėnai“ statyba (8.11 priemonė), kurios teritorijų planavimo ir poveikio aplinkai vertinimo procesai numatomi pabaigti 2022 m. IV ketvirtį, o naujai pastatytos skirstyklos eksploatacijos pradžia planuojama 2025 m. IV ketvirtį.

Visus šiuos su elektros perdavimo tinklų infrastruktūros parengimu susijusius veiksmus ir priemones vykdo elektros perdavimo sistemos operatorius, disponuojantis Lietuvos Respublikos elektros energetikos įstatyme jam suteikta išimtinė kompetencija, *inter alia*, eksploatuoti, prižiūrėti, valdyti ir plėtoti perdavimo tinklus ir jungiamąsias linijas (31 straipsnio 1 dalies 3 punktas).

2. *Techninių sąlygų, papildančių Plano projekto 8 punkte numatytus ir pirmiau aptartus elektros perdavimo tinklų infrastruktūros parengimo veiksmus ir priemones, įgyvendinimas:*

- Naujų sinchroninių kompensatorių, reikalingų užtikrinti Techninėse sąlygose nustatytus reikalavimus atitinkančią inerciją elektros energetikos sistemoje (t. y. 17100 MW/s visų trijų Baltijos šalių sistemose ir iš jų 5700 MW/s – Lietuvos Respublikos elektros energetikos sistemoje), įrengimas elektros perdavimo tinkluose (9.1 priemonė), planuojamas įgyvendinti dviem etapais – dviejų sinchroninių kompensatorių įrengimo 330 kV Alytaus ir 330 kV Telšių transformatorių pastotėse, planuojamo baigti 2022 m. IV ketvirtį, ir vieno sinchroninio kompensatoriaus įrengimo 330 kV Neries transformatorių pastotėje, planuojamo baigti 2024 m. IV ketvirtį;

- Prisijungimo avariniu būdu priemonių, įskaitant organizacines ir technines priemones, įgalinančias Lietuvos Respublikos elektros energetikos sistemos avarinį prijungimą prie Lenkijos Respublikos elektros tinklų darbui sinchroniniu režimu, plano parengimas (9.2 priemonė), numatant, kad pirminis tokio plano projektas bus parengtas 2019 m. IV ketvirtį, o baigtas rengti – 2020 m. I ketvirtį, ir po 2020 m. pagal poreikį atnaujinamas iki kiekvienų kalendorinių metų IV ketvirčio pabaigos;

- Elektros energetikos sistemos dažnio stabilumo vertinimo sistemos (FSAS) įrengimas perdavimo sistemos operatoriaus valdymo sistemoje (9.3 priemonė), tokios sistemos naudojimo pradžią numatant 2023 m. II ketvirtį;

- Automatinio generacijos valdymo (AGC) sistemos įdiegimas perdavimo sistemos operatoriaus ir elektros energijos gamintojų įrenginiuose (9.4 priemonė), tokios sistemos naudojimo pradžią numatant 2024 m. II ketvirtį.

Kaip ir įgyvendinant elektros perdavimo tinklų infrastruktūros parengimo veiksmus ir priemones, už Techninių sąlygų tinkamą įgyvendinimą taip pat atsako perdavimo sistemos operatorius, išskyrus automatinio valdymo (AGC) sistemos įdiegimą, už kurį atsakomybė tenka tiek perdavimo sistemos operatoriui (elektros perdavimo tinklų dalyje), tiek ir elektros energijos gamintojams (gamintojų elektros įrenginių dalyje) pagal perdavimo sistemos operatoriaus teikimu Ministerijos tvirtinamą sąrašą.

3. *Lietuvos elektros energetikos sistemos stabilumo ir patikimumo bei reikalingų elektros energijos gamybos šaltinių valdymo priemonės, įskaitant priemones, reikalingas elektros energetikos sistemai dirbant izoliuotu režimu:*

- Susitarimų dėl izoliuoto elektros energetikos sistemos darbo su kaimyninių šalių elektros perdavimo sistemų operatoriais sudarymas (10.1 priemonė), t. y. papildomų susitarimų dėl Lietuvos Respublikos elektros perdavimo sistemos operatoriaus sudarytų sistemos valdymo sutarčių su

Lenkijos Respublikos ir Švedijos Karalystės elektros perdavimo sistemų operatoriais pasirašymas, planuojamas 2021 m. IV ketvirtį;

- Sisteminių paslaugų Lietuvos Respublikos elektros energetikos sistemoje poreikio kiekvienais ateinantiems kalendoriniams metams apimtį įvertinimas ir nustatymas, taip pat elektros įrenginių, galinčių teikti reikiamas sistemines paslaugas, prieinamumo apimtį nustatymas ir užtikrinimas (10.2 priemonė), atliekamas kiekvienais kalendoriniais metais (atitinkamai III ir IV ketvirčiuose), įskaitant techninių reikalavimų sisteminiams paslaugoms, kurių poreikis numatomas po 2025 m. (t. y. Lietuvos Respublikos elektros energetikos sistemą sujungus su kontinentinės Europos elektros tinklais darbui sinchroniniu režimu), įvertinimą ir parengimą vadovaujantis Europos Sąjungos tinklų kodeksuose nustatytais reikalavimais ne vėliau kaip 2022 m. IV ketvirtį.

Už susitarimų dėl izoliuoto elektros energetikos sistemos darbo su kaimyninių šalių elektros perdavimo sistemų operatoriais sudarymą ir vykdymą atsako perdavimo sistemos operatorius. Už elektros energetikos sistemoje reikalingų sisteminių paslaugų užtikrinimą atsakomybė teisės aktų ir sutartinių santykių pagrindais tenka perdavimo sistemos operatoriui ir jam sistemines paslaugas teikiantiems elektros energijos gamintojams ir (ar) kitiems asmenims, kurie eksploatuoja elektros įrenginius, galinčius teikti sistemines paslaugas (pvz., baterijas, kaupiklius, ir kt.).

Užtikrinant atitiktį Įstatymo 5 straipsnio 5 ir 6 punktuose ir 7 straipsnio 1 dalies 3 punkte nustatytiems reikalavimams, Plano projekto 11 punkte nurodoma, kad šie Sinchronizacijos projekto veiksmai ir priemonės (t. y. 10.1 ir 10.2 priemonės) įgyvendinami atsižvelgiant į dažnio valdymo galios rezervo poreikį, reikalingą Lietuvos Respublikos elektros energetikos sistemai dirbti izoliuotai, kurio konkretų rodiklį ar rodiklius vertins ir skelbs perdavimo sistemos operatorius. Siūloma nustatyti, kad pirminiai prognozuojami dažnio valdymo galios rezervo poreikio rodikliai turi būti paskelbti ne vėliau kaip 2019 m. IV ketvirtį. Taip pat siūloma nustatyti, kad tokiam poreikiui užtikrinti reikalingos techninės priemonės turi būti įvertintos, pasirinktos (organizacinėmis priemonėmis ir (ar) sutartiniais pagrindais) ir įdiegtos: elektros energetikos sistemai dirbti izoliuotai avariniu režimu reikalingos priemonės – ne vėliau kaip 2020 metais, prisijungimui avariniu būdu reikalingos priemonės – ne vėliau kaip 2022 metais ir darbui su kontinentinės Europos elektros tinklais sinchroniniu režimu reikalingos priemonės – ne vėliau kaip 2025 metais.

4. *Elektros energijos perdavimo sistemų suderinimas su kitų Baltijos šalių elektros perdavimo sistemų operatoriais*, t. y. Baltijos šalių elektros energetikos sistemų valdymo bloko sukūrimas (12.1 priemonė), įskaitant numatomą operatorių susitarimą dėl valdymo bloko sukūrimo ir veikimo pasirašymą 2020 m. II ketvirtį ir valdymo bloko veiklos pradžią 2024 m. IV ketvirtį. Šios priemonės tinkamą įvykdymą užtikrins perdavimo sistemos operatorius.

5. *Sinchronizacijos projekto įgyvendinimo finansavimo priemonės* numatomos atsižvelgiant į tai, kad Įstatymo 12 straipsnio pagrindu Sinchronizacijos projektas yra priskirtas elektros energijos perdavimo veiklai ir finansuojamas perdavimo sistemos operatoriaus nuosavomis ir (ar) skolintomis lėšomis ir (ar) Europos Sąjungos fondų lėšomis, gautomis subsidijomis, dotacijomis ar joms prilygintomis lėšomis:

- Sinchronizacijos projekto dalinio finansavimo Europos infrastruktūros tinklų priemonės (EITP; angl. *Connecting Europe Facility, CEF*) finansinės paramos lėšomis užtikrinimas (13.1 priemonė), įskaitant Sinchronizacijos projektą sudarančių aktualių elektros energetikos projektų įtraukimą į Europos Sąjungos bendrojo intereso energetikos projektų (angl. *Projects of Common Interest, PCI*) sąrašą 2019 m. IV ketvirtį ir dalinio finansavimo užsitikrinimą EITP lėšomis Sinchronizacijos projekto darbams dviem etapais 2020 metais ir 2021 metais;

- Perdavimo sistemos operatoriaus nuosavų ir skolintų lėšų, skirtų Sinchronizacijos projektui finansuoti, užtikrinimas (13.2 priemonė) įtraukiant su Sinchronizacijos projektu susijusias perdavimo sistemos operatoriaus veiklos sąnaudas į elektros energijos perdavimo ir (ar) sisteminių paslaugų kainą Valstybinės energetikos reguliavimo tarybos (toliau – Taryba) nustatyta tvarka ir sąlygomis (šiais metais už 2019–2020 m. laikotarpį patirtas sąnaudas, o 2020 m. IV ketvirtį – numatomas sąnaudas 2021–2025 m. planavimo laikotarpiui) ir pritraukiant reikalingų skolintų lėšų.

Atkreiptinas dėmesys į tai, kad bus svarbus tolesnis glaudus perdavimo sistemos operatoriaus, tiesiogiai atsakingo už Sinchronizacijos projekto įgyvendinimą, įskaitant finansavimo

užtikrinimą, ir Ministerijos – tarpininkaujančios politiniame Europos Sąjungos paramos lėšų energetikos projektams skirstymo procese – bendradarbiavimas, siekiant užsitikrinti Sinchronizacijos projekto dalinį finansavimą EITP lėšomis. Su Sinchronizacijos projektu susijusias investicijas perdavimo sistemos operatorius visais atvejais turės suderinti su Taryba vadovaujantis jos patvirtintomis metodikomis.

6. *Reikiamos kvalifikacijos perdavimo sistemos operatoriaus specialistų pritraukimas, mokymas ir išlaikymas* siekiant užtikrinti Sinchronizacijos projektui įgyvendinti reikalingus žmogiškuosius išteklius (14.1 priemonė), perdavimo sistemos operatoriaus įgyvendinamos personalo valdymo politikos pagrindu nepertraukiamai užtikrinant reikalingų specialistų palaikymą ir Sinchronizacijos projekto poreikius atitinkančią jų kvalifikaciją.

Be Plano projekto II skyriuje numatytų Sinchronizacijos veiksmų ir priemonių, 15 punkte pateikiama nuoroda į *elektros energetikos sistemos adekvatumui užtikrinti reikalingų pajėgumų mechanizmo įdiegimą*, kuriam reikalingos įstatyminės bazės (t. y. Lietuvos Respublikos elektros energetikos įstatymo pakeitimų) sukūrimas planuojamas ne vėliau kaip 2020 m. II ketvirtį, Ministerijai inicijuojant reikalingus teisėkūros procesus. Pajėgumų mechanizmu bus siekiama užsitikrinti Lietuvos Respublikos elektros energetikos sistemoje reikalingus pajėgumus, *inter alia*, taikant nustatytas teises ir organizacines priemones tokių pajėgumų įsigijimui konkurencinėmis sąlygomis iš pajėgių esamų ar potencialių elektros energijos gamintojų ir (ar) kitų asmenų, kurie eksploatuoja elektros įrenginius, galinčius palaikyti ir suteikti reikiamus pajėgumus (pvz., baterijas, kaupiklius, reguliavimo apkrova įrenginius ir kt.), taip pat kompensavimui už jų palaikomus ar suteiktus pajėgumus pagal Tarybos patvirtintą metodiką (ar metodikas). Pabrėžtina, kad pajėgumų mechanizmas bus įgyvendinamas nepriklausomai nuo Sinchronizacijos projekto, tačiau Ministerijai (atsakingai už pajėgumų mechanizmo įstatyminės bazės sukūrimą) ir perdavimo sistemos operatoriui derinant ir koordinuojant susijusius veiksmus ir priemones.

- *Veiksmai ir priemonės Lietuvos Respublikos elektros energetikos sistemos desinchronizacijai nuo IPS / UPS sistemos.*

Antroji Sinchronizacijos projekto veiksmų ir priemonių, skirtų Lietuvos Respublikos elektros energetikos sistemos desinchronizacijai nuo IPS / UPS sistemos, grupė yra išdėstyta Plano projekto III skyriuje. Įgyvendinant Įstatymo 6 ir 7 straipsniuose nustatytus reikalavimus tinkamai ir laiku vykdomai desinchronizacijai nuo IPS / UPS sistemos užtikrinti, visų pirma, numatomas poreikis parengti *teisines ir technines desinchronizacijos sąlygas*. Teisinių sąlygų desinchronizacijai, įskaitant BRELL sutarties nutraukimą, aprašo ir veiksmų plano parengimas (18.1 priemonė) numatomas 2020 m. I ketvirtį, o Techninių sąlygų parengimas ir, esant galimybei, suderinimas su kitomis BRELL sutarties šalimis, t. y. BRELL sutartyje dalyvaujančiais elektros perdavimo sistemų operatoriais (18.2 priemonė), – 2020 m. III ketvirtį.

Antra, Plano projekto 19 ir 20 punktuose siūloma numatyti, kad Lietuvos Respublikos elektros energetikos sistema parengiama desinchronizuoti nuo IPS / UPS sistemos, įskaitant Rusijos Federacijos Kaliningrado (Karaliaučiaus) srities elektros energetikos sistemą, įgyvendinant Plano projekto 8, 9 ir 10 punktuose numatytus veiksmus ir priemones, o pasirengimas izoliuotam Lietuvos Respublikos elektros energetikos sistemos darbui vykdomas vadovaujantis Įstatyme nustatytais reikalavimais ir įgyvendinant Plano projekto 10 punkte numatytus veiksmus ir priemones. T. y. Lietuvos Respublikos desinchronizacijai nuo IPS / UPS sistemos bus pasirengta įgyvendinus pirmiau aptartus *perdavimo tinklų infrastruktūros parengimo veiksmus ir priemones* (8.1–8.11 priemonės), *Technines sąlygas* (9.1–9.4 priemonės) ir *elektros energetikos sistemos stabilumo ir patikimumo bei reikalingų elektros energijos gamybos šaltinių valdymo priemonės, įskaitant priemones, reikalingas elektros energetikos sistemai dirbti izoliuotai* (10.1 ir 10.2 priemonės).

Už Plano projekte numatytų veiksmų ir priemonių Lietuvos Respublikos elektros energetikos sistemos desinchronizacijai nuo IPS / UPS sistemos tinkamą įgyvendinimą išimtinai atsako perdavimo sistemos operatorius.

Nutarimo projektu siūloma įtvirtinti dviejų lygių Sinchronizacijos projekto koordinavimą. Pirmą, kaip nurodyta Plano projekto IV skyriuje, Lietuvos Respublikos elektros energetikos sistemos patikimo veikimo užtikrinimo ir jos sujungimo su kontinentinės Europos elektros tinklais

darbui sinchroniniu režimu tarpinstitucinio bendradarbiavimo ir koordinavimo klausimų sprendimą siūloma pavesti Lietuvos Respublikos Vyriausybės sudarytai komisijai (toliau – Komisija).

Antra, Plano projekto IV skyriuje siūloma numatyti, kad Sinchronizacijos projekto veiksmų ir priemonių tinkamą vykdymą ir įgyvendinimą prižiūri ir vertina už šio projekto priežiūrą ir koordinavimą atsakinga Ministerija, atsižvelgdama į perdavimo sistemos operatoriaus teikiamą informaciją. Plano projekte taip pat siūloma numatyti Ministerijos atskaitomybę – informacijos apie Sinchronizacijos projekto veiksmų ir priemonių įgyvendinimo eigą, statusą ir pasiektus rezultatus teikimą Komisijai ne vėliau kaip per mėnesį nuo kiekvieno kalendorinių metų ketvirčio pabaigos ir Sinchronizacijos projekto vykdymo ir įgyvendinimo ataskaitos teikimą už praėjusius kalendorinius metus Lietuvos Respublikos Vyriausybei ne vėliau kaip iki kiekvienų einamųjų metų sausio 31 d.

Pabrėžtina, jog Įstatymo 13 straipsnio 3 dalies pagrindu Plano projekto 27 punkte siūloma įtvirtinti imperatyvų reikalavimą, kad, priimant sprendimus dėl investicijų į Lietuvos Respublikos elektros energetikos infrastruktūrą, turi būti įvertinamas esamos infrastruktūros plėtros ir (ar) naujos infrastruktūros įrengimo poveikis Sinchronizacijos projektui ir bet kuriuo atveju tokie sprendimai neturi trukdyti Plano projekte numatytiems veiksams ir priemonėms tinkamai vykdyti ir įgyvendinti. Šis reikalavimas nebūtų taikomas privačioms investicijoms, išskyrus pareigą elektros energetikos infrastruktūrą, įskaitant elektros energijos gamybos šaltinius, įrengti vadovaujantis Europos Sąjungos tinklų kodeksuose nustatytais ir su perdavimo sistemos operatoriumi suderintais techniniais reikalavimais. Tokia elektros įrenginių atitiktis yra būtina, siekiant užtikrinti sklandų Lietuvos Respublikos elektros energetikos sistemos sujungimą ir tolesnį darbą sinchroniniu režimu su kontinentinės Europos elektros tinklais.

Nutarimo projektu taip pat siūloma pripažinti netekusiais galios:

- Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2012 m. balandžio 25 d. nutarimą Nr. 449 „Dėl Lietuvos Respublikos elektros energetikos sistemos sujungimo su kontinentinės Europos elektros tinklais darbui sinchroniniu režimu projekto koncepcijos ir projekto įgyvendinimo strateginių kryptių patvirtinimo“, kuris yra ankstesniojo Lietuvos Respublikos elektros energetikos sistemos integracijos į Europos elektros energetikos sistemas įstatymo Nr. XI-2052 įgyvendinamasis teisės aktas ir neteko aktualumo nuo Įstatymo įsigaliojimo dienos;

- Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2017 m. gegužės 10 d. nutarimą Nr. 348 „Dėl Šiaurės rytų Lietuvos elektros perdavimo tinklo optimizavimo ir paruošimo Lietuvos Respublikos elektros energetikos sistemą sujungti su kontinentinės Europos elektros tinklais darbui sinchroniniu režimu projekto pripažinimo valstybei svarbiu ekonominiu projektu“ (toliau – Nutarimas Nr. 348). Įstatymo 4 straipsnio 2 dalyje įstatymų leidėjas nustatė, kad Sinchronizacijos projektas yra pripažįstamas *ypatingos valstybinės svarbos projektu*. Vadovaujantis Įstatymo 2 straipsnio 3 dalyje pateikta Sinchronizacijos projekto apibrėžtimi, toks statusas suteikiamas visiems Sinchronizacijos projektą sudarantiems konkretiems projektams. Lietuvos Respublikos Vyriausybės patvirtintame Projektų sąraše nurodyta, kad, *inter alia*, Šiaurės rytų Lietuvos elektros perdavimo tinklo optimizavimo ir paruošimo Lietuvos Respublikos elektros energetikos sistemą sujungti su kontinentinės Europos elektros tinklais darbui sinchroniniu režimu projektas (toliau – ŠRL projektas) yra laikomas „neatsiejama elektros energetikos sistemos sinchronizacijos projekto dalimi“, taigi ir *ypatingos valstybinės svarbos projektu*. Nutarimu Nr. 348 ŠRL projektui buvo suteiktas *valstybei svarbaus ekonominio projekto statusas*, kuris, vadovaujantis Lietuvos Respublikos žemės paėmimo visuomenės poreikiams įgyvendinant ypatingos valstybinės svarbos projektus įstatymo 2 straipsnio 1 dalimi, patenka į *ypatingos valstybinės svarbos projekto* statuso apimtį, kuri laikytina platesne ir apimanti ne tik projekto ekonominę, bet taip pat ir strateginę reikšmę. Atsižvelgiant į tai, kad ŠRL projekto statusas yra pakankamai aiškiai apibrėžtas Įstatymu ir Projektų sąrašu, šio statuso dubliavimas kitais teisės aktais laikytinas pertekliniu ir galinčiu lemti teisinio reguliavimo neaiškumus bei teisės normų konkurenciją. Dėl šių priežasčių siūloma Nutarimą Nr. 348 pripažinti netekusiu galios, o ŠRL projektui įgyvendinti vadovautis Įstatymu, Projektų sąrašu ir, priėmus Nutarimo projektą, patvirtintu Plano projektu. Toks sprendimas nesukelia jokių teisinių pasekmių ir nekeičia ŠRL projektą įgyvendinančio perdavimo sistemos operatoriaus teisių ar pareigų.

Perdavimo sistemos operatorius ŠRL projektą įgyvendina vykdydamas Lietuvos Respublikos elektros energetikos įstatymu jam priskirtas funkcijas ir suteiktus įgaliojimus. Perdavimo sistemos operatoriaus duomenimis, šiuo metu yra pradėti 330 kV Utenos transformatorių rekonstravimo darbai (įrengiami elektrotechninių įrenginių pamatai), vykdomi paruošiamieji darbai prieš statybos darbų pradžią 330 kV Ignalinos atominės elektrinės transformatorių pastotei rekonstruoti, Lietuvos elektrinės skirstykloje atliekami žemės darbai, reikalingi elektros įrenginių įrengimui, taip pat atjungta 750 kV tarpsisteminė elektros perdavimo linija LN705 (jungtis su Baltarusijos Respublika), einanti iš Ignalinos atominės elektrinės transformatorių pastotės, išmontuotos penkios oro linijos atramos. ŠRL projektas bus visa apimtimi įgyvendintas Plano projekto 8.3 papunktyje nurodytais terminais. Patvirtintas ŠRL biudžetas sudaro apytikriai 24 milijonus eurų, iš kurių 9,6 milijono eurų bus finansuojami Europos Sąjungos struktūrinių fondų paramos lėšomis, o likusi dalis – perdavimo sistemos operatoriaus nuosavomis ir (ar) skolintomis lėšomis.

Nutarimo projektu įgyvendinamos Septynioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos, patvirtintos Lietuvos Respublikos Seimo 2016 m. gruodžio 13 d. nutarimu Nr. XIII-82 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos“, 94.8 ir 94.9 papunkčių nuostatos.

Nutarimo projektas išvados gauti buvo pateiktas Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijai, Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų ministerijai, Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijai, Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerijai, Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerijai, Valstybinei energetikos reguliavimo tarybai, Lietuvos savivaldybių asociacijai, Lietuvos pramonininkų konfederacijai, Nacionalinei Lietuvos energetikos asociacijai, Lietuvos elektros energetikos asociacijai, Lietuvos atsinaujinančių išteklių energetikos konfederacijai, LITGRID AB ir paskelbtas Lietuvos Respublikos Seimo kanceliarijos teisės aktų informacinėje sistemoje (TAIS).

Nutarimo projektas neperkelia ir neįgyvendina Europos Sąjungos teisės aktų, nėra notifikuotinas Europos Komisijai.

Priėmus Nutarimo projektą neigiamų teisinio poveikio pasekmių nenumatoma. Nutarimo projekto numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimas neatliekamas vadovaujantis Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo metodikos, patvirtintos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. vasario 26 d. nutarimu Nr. 276 „Dėl Sprendimų projektų poveikio vertinimo metodikos patvirtinimo ir įgyvendinimo“, 4 punktu.

Įstatymo nauja redakcija įsigaliojo 2019 m. birželio 28 d. Lietuvos Respublikos elektros energetikos sistemos integracijos į Europos elektros energetikos sistemas įstatymo Nr. XI-2052 pakeitimo įstatymo 2 straipsnio 2 dalyje yra numatyta, kad Lietuvos Respublikos Vyriausybė Elektros energetikos sistemos sinchronizacijos projekto veiksmų ir priemonių planą turi patvirtinti **iki 2019 m. rugsėjo 10 d.**

Nutarimo projektas svarstytas 2019 m. rugsėjo 3 d. Tarpinstituciniame pasitarime, kur buvo pasiūlyta Nutarimo projektą patikslinti pagal Lietuvos Respublikos Vyriausybės Teisės grupės pateiktas pastabas. Teikiamas Nutarimo projektas yra atitinkamai patikslintas ir darbo tvarka suderintas su Lietuvos Respublikos Vyriausybės Teisės grupe.

Nutarimo projektą parengė Energetikos ministerijos patarėjas Gediminas Karalius, tel. (8 5) 203 4472, papild. 2, el. p. gediminas.karalius@enmin.lt. Rengiant teisės akto projektą buvo konsultuojamasi su elektros perdavimo sistemos operatoriumi LITGRID AB.

PRIDEDAMA: Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo „Dėl Elektros energetikos sistemos sinchronizacijos projekto veiksmų ir priemonių plano patvirtinimo“ projektas, 13 lapų.

Gediminas Karalius, tel. (8 5) 203 4472, papild. 2, el. p. gediminas.karalius@enmin.lt